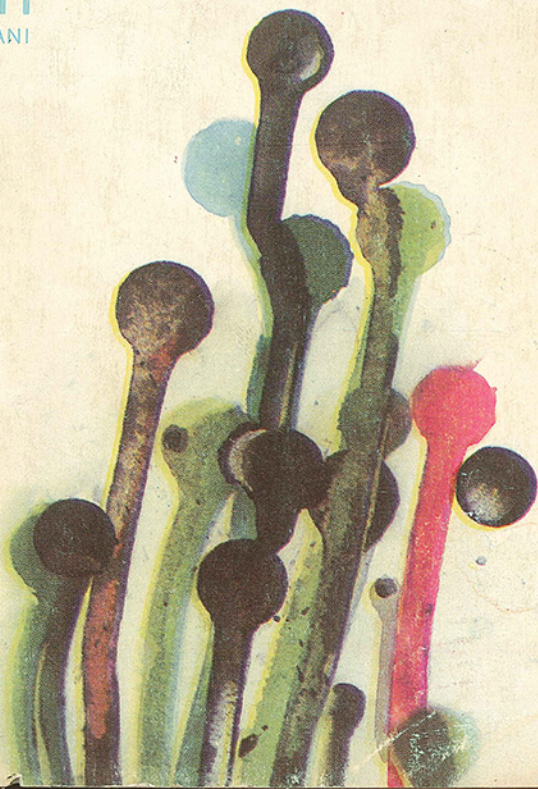

Ece
Ayhan

Defterler

İfan

GÜNCE, ANI
1981

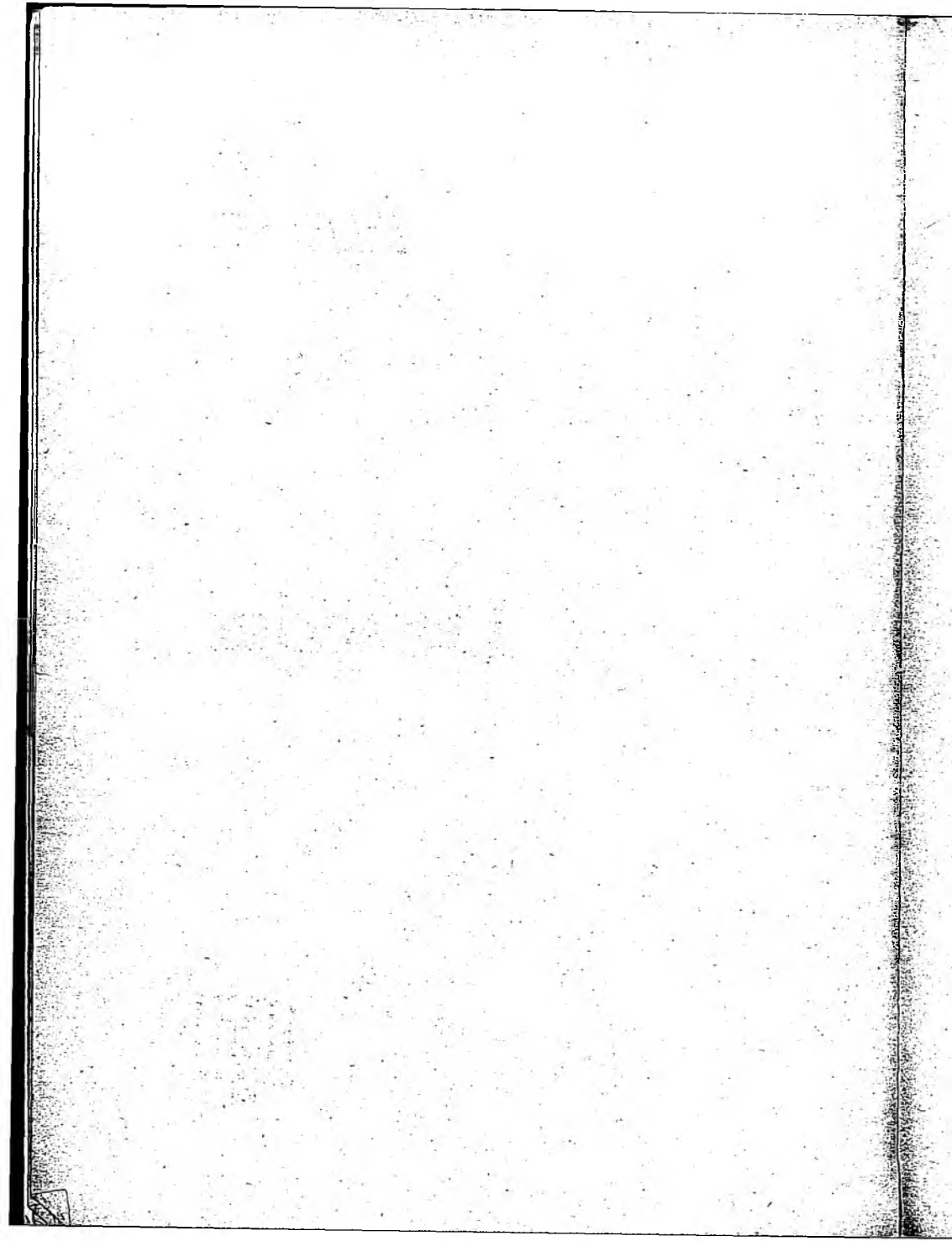
TAN Kitap Yayın ve Ticaret Ltd. Şti.
Tunalıhılmi Caddesi, Kuğulu Han, B Blok,
No : 138, ANKARA Telf : 28 05 58

Ece
Ayhan

Defterler

GÜNCE, ANI
1981

7 Ekim 1974 — Pazartesi.

Kantonsspital'e hastaneye yatış.. Oda EW 40.. *Ne yap-salar ne etseler bizi Üsküdar'dan koparıp atamazlar'* (Böyle yazmışım, Zürih'te, hastaneye — Kantonsspital'e — yatmadan önce Sunnehus Otelinin odasında, deftere.. Sonraları, bu Üsküdar Sultanlığında, yani ki bu Altın-kent'te, kararınca yaşamaklar yalnızca düşüncemde kaldı kalmıştır. Ben 'Üsküdar Sultanlığı' adını takmıştım, (sıra-sıyla) Anadoluhisarı'nda, Sulhtantepe'de, Beylerbeyi'nde, Çengelköy'de, Çubuklu'da — uzunca oturduğum Çubuklu! —; Altınkent ise, Bizanslılarca, Vizas'lılarca takılmış; şu Beta harfi eskiden 'v' sesli, şimdilerde ise 'b' sesli olmuş diyorlar.. Bilebildiğimce yıllar yıllar öncesidir, Trakya'dan, Vizas adında biri geliyor adamlarıyla, Sirkeci ile, Sa

rayburnu arasında bir yere yerleşiyorlar yerleşmişler, ne cesaret! deniz kıyısına..)

SELİME HANIMI BIRAKIYORUM.

(Bir gün öncedir, 6 Ekim 74 Pazar, saat 11.00'de, Kantonsspital'de Klinik'deki kendi odasında Gazi Yaşargil'le buluşma, ilk.. 5 Ekim 74 Cumartesi günü Kloten'de uçaktan inip otobüsle Zürih'in Hauptbahnhof'a geldim, oradan tramvayla Kantonsspital; beni İtalyan adlı bir hekim muayene etti uzun, kağıtlara bir şeyler yazarak, bu kağıtlardaki olgular Profesör Yaşargil'e iletilmiş, anlaşılıyor.. telefonla ya da kağıtlarla.. Yaşargil ayrıca baktı (pazar) muayene etti, masasının üzerinden bir kurukafa aldı, «Tümör burada, sağ kulağının arkasında bir yer, sağ kulağının duymasını kaldırmış, köreltmıştır, Selim bir ur, ufacak bir delik açacağım üzerinden, o ufak yerden girebilmek için de bir siniri koparacağım, sonra o tümörü fare gibi kemireceğim, temizledikten sonra o kopardığım siniri yeniden bağlıyorum bağlıyacağım, tutabilir de tutmaz da, bu yüzden sağ gözkapağın kapanmıyacaktır.» dedi, Zihni ya da benim zihnim bir olgunun nesnel karşılığını arar arıyor bulur buluyor; «Selime Hanımı bırakıyorum» diyesidir ondan yazmışım işte deftere.)

Selime akşam üzeri oldu. Ama Dr. Gazi'nin sözü (Böyle yazmışım, anlamını çözemiyorum.) *Kadınlar çoğalır. Kadın — Doğumlarda kadınlar doğurur zaten. İstanbul'da kimi hastanelerde bunu Doğum — Kadın Kliniği diye değiştirmişler, bir yanlış anlamaya meydan vermemek içindir herhalde. Kadınlar yalnızca kadın doğurmazlar ki.. Pazartesi sabahı Sunnehus, Alamancası Sonnehaus, otelinden, yakın Kantonsspital'e yürürdüm, D katına çıktım, Neorochirurgie! Yaşargil'i buluş, tek yataklı bir oda, pencereden yapılmakta olan bir yapının üstünde bir vine*

gözüküyor uzaktan — 5 Ekim Cumartesi günü İstanbul'dan Yeşilköy'den Zürih'in havaalanı Kloten'e gelince, Kloten'den otobüsle kente yola çıkınca da bir vinç görmüştüm, yine yapılmakta olan bir yapının üzerinde — Finli ince bir kadın Başhemsşirelik yapıyor, Tulla, o beni bir yerlere götürdü, muayeneler başlamış başlıyor hemen göz, kulak klinikleri ve kliniklerin bölümleri, ameliyat Perşembe'ye çünkü, acelemiz var — Sonra ameliyat bir gün önceye alındı birdenbire, Çarşamba! Salı akşamı röntgen röntgen v.s. sonuçlarını almış bir Yaşargil geldi bana, "*Kulakçıların dediklerine göre ayrıca solda da bir tümör varmış.. Ne yapalım?*" "*Önce Sağdaki tümörü alın*" diyorum.

... Hastabakıcı Biserka, Yugoslav, ufak tefek..

8-Ekim 1974 — Salı.

Ülkü Başsoy'a selam — VIYANA. Böyle yazmışım deftere. Yarın, Çarşamba, ameliyat olacağım!. (Perşembe idi bir gün önceye alındı). Kiminle ve nasıl bir selam? Hem Ülkü'nün Viyana'da Büyükelçilik Müsteşarı görevinde olduğunu nereden öğrenmişim öğrenmiştim bilemiyorum bilemem.. Ülkü, Fakülte'den arkadaşım; 1953; Ödemişli.. Tülâ Ülman'la Ülkü, Viyana'da, benim Zürih'de hastanede olduğumdan konuşmuşlar. (Herhalde diyorum sonradan öğrenmiş olduğum bir şeydir bu, ama neden peki deftere beyaz defterimde böyle bir yazı var anlamadım.. Evet, sonradan öğrenilmiş ki; ameliyat olmuşum, Tülâ kocası Halûk'la Zürih'e uğramışlarmış, yalnız başına ya da, neyse).. Kim nerede? sorulacak.. Prof. Suat Bilge, Bern Büyükelçisiymiş.

9 Ekim 1974 — Çarşamba.

Narkoz denemesi, denediler, sonra..

Bu sabah ameliyat olacağım.. Odamda, bacağı yalın bir iğne yapıldı, uyusturmak için herhalde. Karyolayla birlikte anestezi yapılacak yere gidiş.. 5-6 saat mi ne uyumuşum, uyutmuşlar.. ikindi ya da akşam üzeri 'unique' ya da 'intensive' diye bir yerde gözlerimi açış.. yoğun bakım odasıymış, insanı ameliyattan sonra hep buraya getirirlermiş, galiba altı yatak var odada.. genç hemşireler ve hasta bakıcılar, herhalde iki - üç 'vardiya'.. burada tehlikeyi, bence 'varta', atlatıyorsun demek.. 6-7 gün kalmışım...

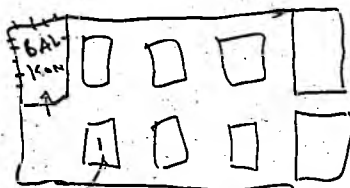
16 Ekim 1974 — Çarşamba.

Tek kişilik, banyolu, telefonlu bir odaya geliş.. Deftere *Akşit Göktürk* diye yazmışım, Konstans'dan (Almanya'da) gelmiş, karısı Angela'nın orada evi var, Angela da, kızları Deniz de Konstans'daymış.. Almanlardan bir burs almışmış Akşit.. Benim burada olduğumu İstanbul'dan biri (bilmiyorum kim?) yazmış.. Konstans, Zürih'e trenle bir saat filanmış...

28 Ekim 1974 — Pazartesi.

Bu hastane, hiç bir şey kokmamakla ilk izlenimi bırakıyor, insanda. Adetâ bir otel girişi. Tamam! ve resepsiyondakiler dik listelere bakıp bir şeyler söylüyorlar soranlara.. Otel havası özellikle.. ve hemşireler, *çalışanların* ise yüzü gülmüyor, İtalyanların.. Yugoslav hastabakıcı tansiyon düşüklüğüyle hemen *ilgilendi* ilgileniyor.

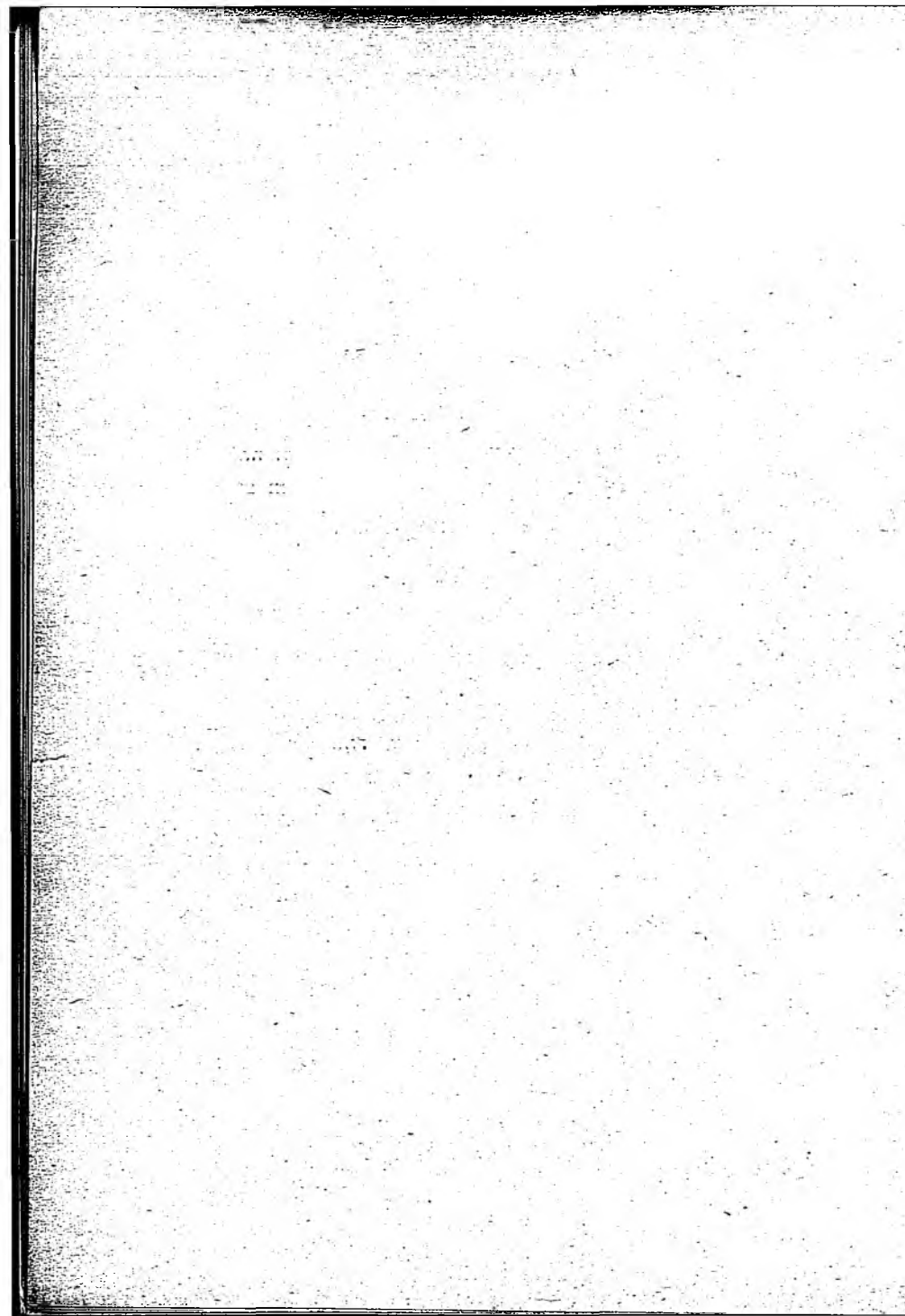
EN UZUN BULUNDUĞU YER :
KİMLİK YERİ GÖRÜLÜR

SARI RENKLİ PERDELER DURUMUN
YUKARI AKARDI

SONRA RANK Mİ GÖRÜLÜR Mİ
GÜZEL BİR SARI KORYOLUP AÇILIR
DI.

EN UZUNDA DR. TUT A SAKI
DİM AMELİYATTAN BİR İKİ ÜÇ
REN SONRA.

Gece. Pek uyku yok.. Sabah traş oldum, nedense jiletle diyedir yazmışım deftere.. 22 Gün olmuş hastanede bulunalı; iki gün otel, 20 gün hastane yani; akşam 23 olur oluyor. Öyle ya, 5 Ekim 1974 Cumartesi öğleden sonra uçakalanı Kloten'e inmiştim, uçakla uçaktan. Zürih'de dedim, Zürih'de mi? Hastanede mi? Kantons-spital'de mi? (Daha doğrusu, 'Memleket Hastanesi' bizim deyişle; Anadolu'daki.. hastanelerin adları böyledir.)

*EW 17. Oda değişmiş demek, üçüncü oda bu, bahçeye bakıyor.. Bu odadaki komşum güzel ve aptal ve iyi ve sıcak. Cumartesi günü çıktı. Köylü (köyünde kasapmış) ne iyi oldu ama? Elma ikram ediyor bana hep, karısının getirdiği elmalar, çocuklarıyla. İri elmalar! Çocuklar her yerde her zaman güzel olacaklardır. Kaç çocuk gördüm burada? *Bilmem!**

Saat 13.00

...Üniversite'nin olsa gerek, Zürih Üniversitesi'nin, bakıyorum haritaya, sol gözümle o tek yeşil kubbeye 'Universitäts' yapısının solunda başka bir kubbe, kırmızı, aynı cadde üzerinde, Rami Str. Kalınan ilk otelde yakın çok, Sunnehus, yerel lehçe; Alamancası Sonnehaus, galiba 'güneş evi, güneşli ev' anlamına geliyor. Kar, daha bir yoğunlaşarak, bizim Anadolu dağlarındaki gibi değil ama, yağıyor. O kadar. Eklentileri yok. Ya da şimdilik bende o çeşit duygulanımlar yok; daha doğrusu, kaçınıyor olmayayım duygulardan, en azından bir bölüm duygulardan!... Bak işte yazıya inat; İsviçre, Zürih kar döktürüyor, döktürüyor ki, böyle olur ancak; yoğun, yoğun, beyaz, beyaz.. Ama düz, âdetâ yukardan aşağıya.. Kar şiirleri Türkçe'nin? Bir tek şair bir şeyler söyleyazdı bu konuda;

daha doğrusu yazıyorum, bence bir 'sürçmenin şairdir'!
O adamları o kadar şairlik idare eder!.

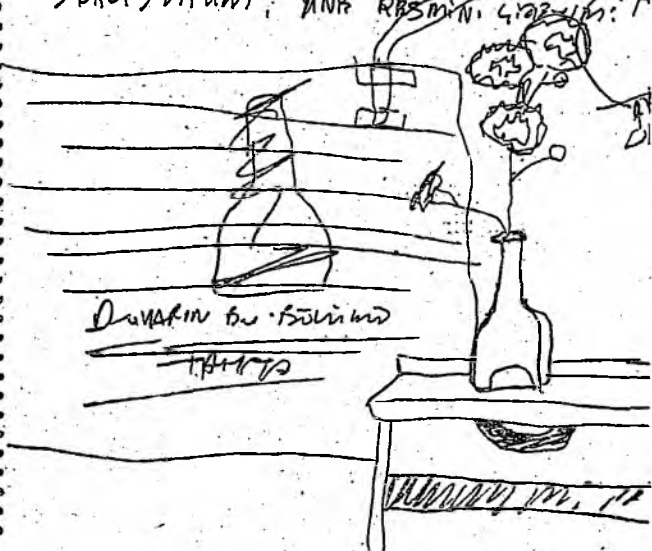
Saat 15.00. *Gönenç (Ertem) geldi.* Zürih'de Sümer'de kalacakmış. Evini temizleyip ev sahibine devretmiş St. Gallen'deki, yorulmuş, zor olmuş. Bern'de filim 5'e dek sürer diyor, seslendirmesini yapıyorlar, 'Otobüs', seslendiriyor, alıcı Güneş'inmiş (Karabuda'nın). Nişanlısı Tuncel'e Tunç diyor. [Ben yanılmışım, Tunç Okan'mış (Celal Kulen, dişçi) amaçladığı] (Anlaşamadılar Tunç'la Tuncel, kim haklı bilemiyorum.. galiba bir sinema ortaklaşa yapıyor.. v.s. ama 'parayı veren düdüğü çalar' hep, genel — geçer bir kuraldır bu, bir adam hem yönetmelik yaparsa, hem filimde oynarsa, hem kendisi 'kasa' olursa, giderleri kendisi karşılıyorsa, negatifleri kendi alıyorsa, lâboratuvar ve stüdyo giderlerini de karşılıyorsa karşılarsa, senaryo birlikte oluşturulduğunda bile senaryoyu da ben yazdım diyebiliyormuş diyebilir, sinemada alanında.) Tuncel Kurtiz — yarın — Salı, İsveç'e dönüyormuş. Bu kez Göteburg, orada tiyatro çalışmaları.. 25 Kasım'a dek 300 sayfa doktora çalışması Gönenç için. (Bence çok zor! çok az bir zaman kalmış.)

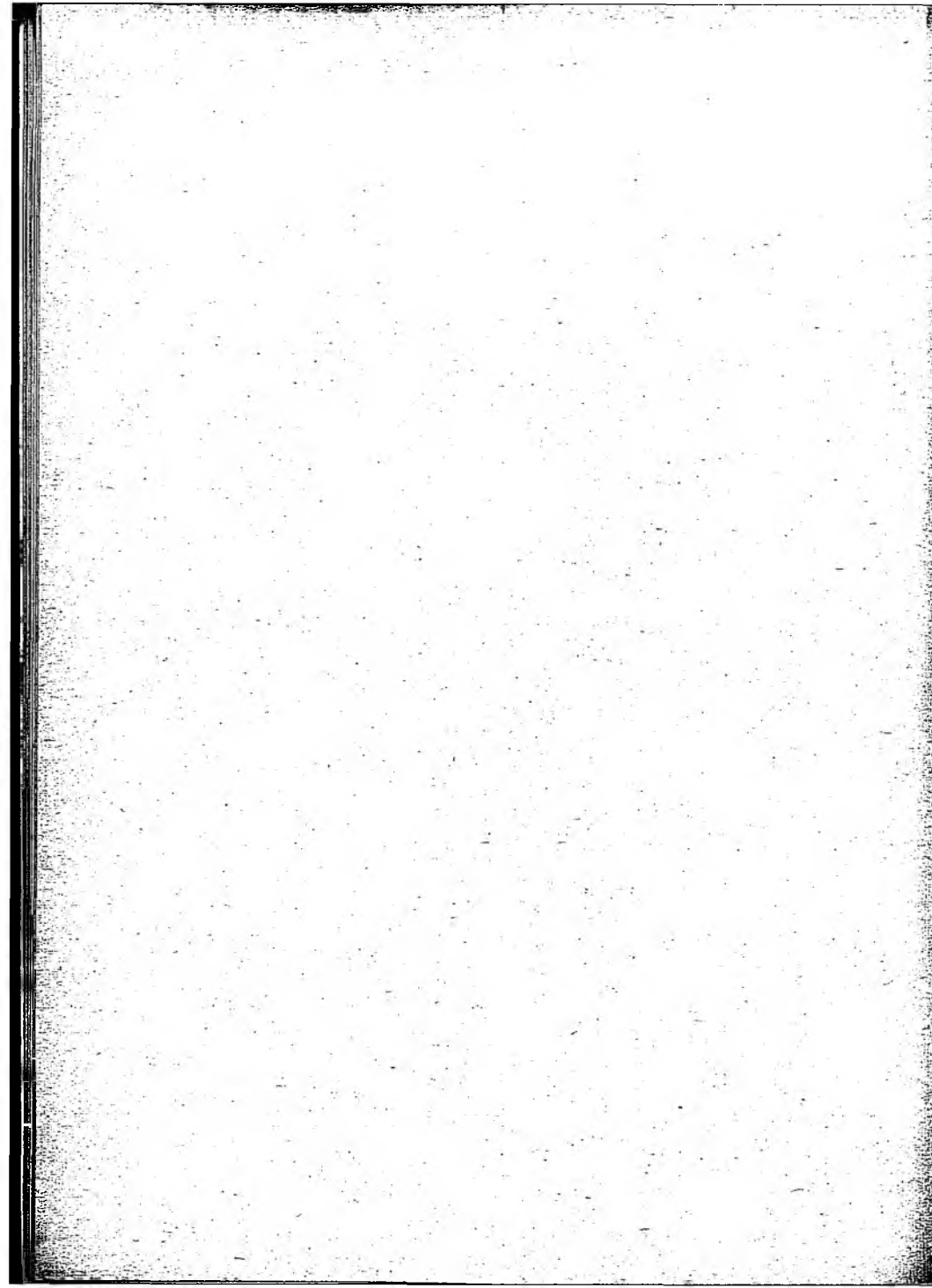
«Hep benzetirler beni Sümer'e» dedi. «Ne güzel çizimleri var» dedim «Sümer'in.» «Çocukken yanmış» dedi Konuşuyoruz. «İstanbul'a gitse, buranın kızı değil o.» diyorum. İşte İstanbul'da ev almış, taksitini ödüyor. Bana meyva suyu aldı geldi Gönenç. «Yorulursan bana git de» dedi. «Ergin, annemin mektubuna eklemiş, 'Ece Zürih'de diye'». 15.20'de gitti. Yarın yine gelir Gönenç. Kızın öyle bir dengesi var ki..

15.45 — Jimnastik, ilk kez, yüze yapılıyor. Hepsinin de güzel bilezikleri var. Ve Fransızca az biliyorlar. Ellerinin dile, bir dile gere gereksinimi yokmuş gibi. Yarın yine görüşmek için üzere ayrıldık.

20.10.2020 - Çarşamba

SAT 0.28 serüveni bekliyordum.
HABERLERİM. ÇAN'IN KATİBİ
Nİ KODUMS GÖZLÜK, KARALI, ONU
BİLDİM. BİRLEYİCİ. KARARIMDA
KARANTİLE, HESİL, KUYU YERİL SİSİSİ,
DEKİYİCİ, YİNE RASMINI GİZLİYİCİ.

16.05 — Başağrısı. Hap ve 'Orangina', bir marka herhalde.. Öbür portakal suyu 1 litre ve..

EW 17, iki yataklı odadır 'E' herhalde 5 ya da 6 kattır.. Cumartesiden bu yana, tek kişiyim odada. Dr. Gazi Yaşargil galiba ameliyatta...

19 Kasım 1974 — Salı.

Saat : 19.05. Saat 8.15'de Edith geldi, Zürih'de televizyonda çalışan kadın. Edith, Joos, Matthias, Emine. ben yemek yedik o çok küçük odada. Matthias şarap getirmiş. Edith de çam kozalağı görünüşünde iri bir meyva armağan getirmiş, ananas! Defterime *Hindistan Cevizi galiba diye yazmışım*. Edith, Matthias'a benim için benim evde kalabilir demiş, isterse.. Türkiye'den gelmiş bir mektup yokmuş Matthias'da o gün. Yazışma için Matthias'm ev adresini vermişim.

Yarın, Çarşamba, akşam 6'da Yaşargil'le randevu var Kantonsspital'de. Bir kongre olduğundan öne alınmış buluşma, öne alındı. Olağanı Cumartesi'dir hep. Eski hastalar, yenileri..

Bugün, 16.00'ya doğru bir başıma yavaş yavaş, Kusthaus'a yürüdüm; yakın Kunsthaus Neumarkt'a (Prediger-gasse'ye yâni), çok. Oradan hafif bir yokuş, aşağı Bellevue ve Zürih Gölü. İnerken, Göle ve ırmağa (Limmat) yaklaşıldığında sokaklarda rüzgar ve soğuk başlıyor. Hep böyle oldu. Gök zaten külrenkli, kapalı.. (*Bir resim*). 'Avrupa oynuncağı'yla hafiften oynamaya başlamalı; başladım! Dikkatimi çekiyor şu; Zürih kentinde çok tiyatro ve oyuncusu var. Hemen hemen adım başında, bir tiyatro ilanı.

Kurt ve başkaları da oyuncu. Neumarkt Sokağı'nda da var. Şimdi yapılarını da görüyorum tiyatroların. Neumarkt tramvay durağına çıkıyorum evden, bir küçük sokak aşağıda kalıyor (doğrusu orada bir ikinci başka bir sokak yokmuş, bir girintiyi ben ikinci sokak sanmışım; duraktan çok yakın, 100-125 metre filan. Eh! durağa çıkarırken ve de çıktıktan sonra, karşıda Üniversite, solda ve sol arkalarda yükseliyor yükselir. Konservatuvar da (*Regina Schudel*'in okuduğu, şan dersi aldığı okul) durağın tam karşısında. Orada, hemen orada durağa bakan bir küçük tiyatro, Kammerteatre (Herhalde 'oda tiyatrosu'-dur?).

20 Kasım 1974 — Çarşamba.

Matthias sabah geldi, mektup yokmuş. Şimdi 12.15. Yer yatağındayım, geniş, *Tagblatt der Stadt Zürich* gazetesinde kiralık eyler. Zürich, odalar (zimmer), ilânlarına bakıyoruz. Teo, alt kattaki kiracı, ona danıştık. Teo *pir aşkına* kitap yayınlıyormuş. (78 Mayısında *Richterswil-de Bernhard Schobinger* bana onun (*Das Buch ist Gratis*) derlemesini armağan etmişti, sonraları, raslantı, ve de sonra Teo'nun birlikte oturduğu bir kız arkadaşı, birlikte oturuyorlarmış, yine bir raslantı Annelies'ye ve Bernhard'a bir geceliğine konuk gelmişti Richterswil'e, Peter Doboly'nin penceredeki güvercininin adının Tobias olduğunu söyleyince anımsadı. Tobias hâlâ yaşıyormuş.

16.20, parka aldım kendime Bellevue'nün az ilerisinden, 140 İsviçre Frankı (câmekanda, 130 yazıyor, boy farkı olacak herhalde). Sonra hastane Kantonsspital Dr. Tok, Denizlili, plâk verildi kendisine Ruhi Su'nun bir.

Yaşargil ameliyatta, sekreteri «aynı saatte yarın» dedi. Tok'a sordum, *kendi kemiği* dedi. İstanbul'dan birileri buraya yazıp sormuştu. Evden çıkarken iki mektup, gazete, özel ulak biri, annem ve Mehmet ve ayrıca Mehmet. Otelden, Sunnehus'dan da Milliyet mektubu çıktı, Zekâi Muratçay imzalamış, 9 Kasım 1974 tarihli, «İsviçre sanat muhabirimiz olur musunuz?» diyor. *Akşam Kurt geldi, sorunca «o Satraplar şiirini biz Arif ile çevirdik» dedi, Türkçe bilmiyor ama*, herhalde o şiirden konuşmuşlardır diyorum. Yakışıklı, tiyatro oyuncusu, *her işi yaparım abiler!* yeşil gözlü, kıvrıcık koyu renk saçlı, kısa bir zaman postanede çalışacakmış, sonra duydum ki St. Mauritz'de kayak işlerinde çalışıyormuş, sakatlananları helikopterle filan hastanelere yollarlarmış, sonra Joos geldi. Gece anneme, Mehmet'e, kart başkalarına yazdım. Mektuplar yazılar sürerken, baktım saat 2.00.

21 Kasım 1974 — Perşembe.

Macar Peter Doboly'nin Predigergasse'deki evinde.. 13.30 ile 14.00 arası dışarı sokaklara çıktım, yalnız. Pantolon aldım, 65 İsviçre Frangı, bir köprü'nün ötesinden. (Sonra öğreniyorum ki, ırmağın adı Limmat). Bu yakaya, yine Altstadt'a geçtim. Kafamı kolluyorum, boyunum tutuk gibi, ameliyat yerinden sızıntı olduğunu (Dr. Gazi Yaşargil ve ben dahil) bilmiyoruz daha. Pantolon büyük geldi, bol paçalı, eh ne yapalım.. Bir battaniyeyi ucuz buldum, 40 İsviçre Frankı, indirimli yazıyor (discount); aldım. Gerçekte 58 İsviçre Frankı'ymış, öyle dediler dükkânda.

... Evden, bu bilgiyle ayrıldım.. 15.15'de evdeyim yine. Akşam 18'de Dr. Yaşargil'le buluşma var Kantonsspital'

de. Olursa, olabilirse doğallıkla. Matthias da uğrar bize, herhalde mektup vardır, onun adresini kullanıyoruz, kullanıyorum.

15.30 Suları, ben yer yatağında oturmuş bir şeyler okumaya çalışırken, gençten biri «*birileri var mı?*» diye sordu dışardan gelip. Demek ki Peter'in İspanya'ya dinlenceye gittiğinden haberi yok. Ama kimi sorduğu pek anlayamadı, ben yer yatağındayım, minder gibi (demişim. oysa düpedüz yer yatağıdır, yatak). Peter'in İspanya'da olduğunu söyledim, dinlenecek, tatil! «*Öyle mi? ya!*» dedi ve gitti köpeğiyle. Evet, köpeğiyle gelmişti.

16.25 Uzanmışım, uyandım, kendime geldim. Eve gelirken kilosu 2.5 İsviçre Frankı'na, 1 kg. üzüm aldım, 5 Frank'ı uzattım satıcı kadına, gerisini vermedi. Kalanını isteyince de, şaşkın şaşkın baktı bana (Limmat ırmağı altımızdan akıyor, demek Rathaus'daki geniş köprüsü), parayı kasaya atmıştı. Ses çıkarmadım ben de...

18.00. Muayene etti Dr. Yaşargil. Şişkinliği gördü ilk. «İyi ki İstanbul'a gitmemişsin» dedi. Bana sordu: «*Kaçıncı katta oturuyorsun?*» Düşündüm: «*Galiba, üç*» dedim.

Bir ara bir düşündü. «*Sen bu akşam burada kal.*» dedi. Saat 19.00'da yattım ikinci kez Kantonsspital'e. Bir odaya gittik, soyundum. Yaşargil belden iğne yaptı, «*okuldan bu yana ilk kez yapıyorum*» dedi ben pencere yanına yarım dönük, o kapıya doğru, şaka ediyor sandım, değilmiş, bu yüzden ilk kez yapıyorum şakasıyla diye yazmışım defterime bunu.

Ertesi gün, 22 Kasım Cuma, sabah geldi odama, yanındaki öteki hekimlere beni gösterdi, bir şeyler anlattı ve

gittiler hep birlikte.. *Yaşargil Lausanne*, demişim; bir kongreye gitmiş demek..

Saat 10.00'da Dr. Sabahattin Tok geldi, iğne yaptı yine belden, doğallıkla öncesinden biraz muayene etti. Yani belden su alıyorlar. Saat 17.00. Emine geldi. Elinde Erdal Alovera'nın mektubu ve bir dergi demeti. O tomarı Mehmet göndermiş, *ne çocuk!* Evden, kirasını 450 İsviçre Frankı olarak ödediğimiz Peter'in evinden benim terlikleri, defter, vesaire getirdi. Gece boyunca, mektup yazdım, İstanbul'a..

23 Kasım 1974 — Cumartesi.

Dr. Y. Yonekawa, operatör, Japon. DW 19 numarası olanın, demek ki D katındayız, dördüncü kat, belki de 5. kat.

24 Kasım, 1974 — Pazar.

Tıraş oldum. 10.30 da Yaşargil geldi. «*Kalacaksın*» dedi. Ve «İyi, inmiş şişkinlik» dedi; sağ kulak arkasında beyin suyu sızıyor ve deri altında ve orası hafif şişkin. Önce yıkandım, uzun zamandan bu yana ilk. Tartıldım sonra. 62.5. Galiba bir ay önce 62 filan idi. Eh! Perşembe-den sonra büyük aptes yok, bugün pazar 12.10. *Anette, yahudi, Biserka, Yugoslav, değişmiş, Marjanoviç var onun yerine.* Yaşargil, akşam geldi, Yaşargil'in ikinci gelişi bugün. O uzun elbiseli, ameliyat elbisesi giymiş, hemşire, Marlis — Dvelli. Marlis'e «hap bugün bire indirildi» dedim, gidip öğrenmiş, geldi «hayır», iki gündür öyle veriliyormuş. Galiba Lassix.

25 Kasım, 1974 — Pazartesi.

Kantonsspital'e yine yattım diye İstanbul'da arkadaşlara yazdım, ve sabah hastanenin içinde postbüro dedikleri birinci kattaki postanedeki kutuya pullayıp mektupları attım. Sabah 8.25 suları Constable, özür dilerim, *Costable, Italian*, İyi iğne yaptı, ve şişkinliği indirdi. Kulak arkasındaki deri altındaki su beyne giriyor. beyindeki tüm su belden alınıyor, billûr gibi, bir şişe içinde. O ara Dr. Tok geldi. «*Günaydın!*» dedi gitti.

Saat 11.55 dışarda bahçeye kar yağıyor. Mehmet bir üniversiteye giremedi.. Gündüz gelen giden olmadı. Kar yağıyor, kentler kalınlaşıyor. Bir yakanın, kaldırılmış bir yakanın içinde buhar çıkaran bir konuşma : — *Oğlum bu kış zor geçecek! Hem zor geçecek. Tahsin'in dükkânının arkasındaki yeri ayarla. Belki kundura tâmircisi almıştır bile.* — Bütün Beşiktaş kızları gibi bu...

«*Frau Edith Jud*, Holhstr. 189 800, Zürich, telefon 42 50 16. Masajcı kız, küçük, Heidi Hauenstien. Gece 22.00'de hap yuttum, ve ertesi sabah 7.30 da zor kalktım, herhalde uyku hâpı.

26 Kasım. 1974 — Salı.

İğne yok bugün. Sabahtan Gönenç ile Sümer Türker uğramışlar eve, Predigerasse. İstanbul'dan İzzet Yasar'dan mektup geldi. Evden pantolon geldi, Zürich.

Akşam, yanda pencerenin yanındaki yaşlıca adamı, önce 4 genç hekim, sonra 5 genç ve de 8 — 10 genç olduklar, *çoğaltıyorlar*; biri hekimlerden, inmeli, tekerlekli sandalyede. Ders yapıyorlar üzerinde, sorular sorular üzerine hep. Adam İkinci Dünya Savaşı'nı da askermiş, attan düş-

müş, düşünüş o düşünüş. Emekli olmuş, hekim hekim hastane hastane dolaşmış böyle, ara sıra, canı sıkılınca. Torunları onun yaşlılığıyla alay ederlermiş, filan... Mehmet'e İstanbul'a kart attım.

Dr. Tok geldi saat 8.00.

10.15 Dr. Yaşargil geldi, Dr. Tok ile birlikte. Ve «Yatacaksın» dedi, şişi inmiş buldu, iyi.

14.30 Masaj yapıldı yüze..

13.45 — Posta, *Schalter* (Kasa). Kasa'dan dediler ki, «gitti fatura size»

Ve odaya geldim. Süt içtim, soğuk. Hafif, arkada, o yerde başağrısı, bir başka bu, sanki içerden gibi... Arkası bir doluyor, bir boşalıyor gibi. Elimle yokluyorum ara sıra, kulağımın arkasında, biraz aşağıda ama, ameliyat yerinin üstü.

Saat 15.15, bu notları tuttu bir hasta, tuttum, Zürih' de, 27 Kasım 74'de Çarşamba günü.

Faruk Sipahi, London, T.H.Y. Tunç, Zürih'de T.H.Y. görevlisi, 27 10 70, kentte, (ben şehirde yazmışım.)

27 Kasım 1974 — Çarşamba.

Editth — Dağda oda — Telefonlu, 3-4 (herhalde oda sayısı).

Tunç — Türk kadın, Ankara'dan, Cuma telefon, T. Çocuklu kadın, kiraya veriyor, telefon.

Dr. Tok geldi, 18.00 sıraları suları.

Anlattı Emine; Edith ile Matthias konuşmuş, olmamış. Dün hazırlamıştı beni. Peki. Tunç iki kadın bulmuş, Gönenç ilgilenmiş, Doğan ilgilenmiş, olmamış.

Emine, «ben karışmıyorum ama,» dedi «Edithe'den ben sorumlu oldum» — « Edithe'le senin iş ilişkin vardı, bunlarla ne var, fark var. Tabii sen sorumlu olmayacaksın.»

— «Edithe'le iş ilişkisi pek az.»

8 Aralık 1974 Pazar, gecesi.

Odamdan çıkmışım, sigara içeceğim salonda... yoğun hakım yerinin kapısının önüne televizyon koymuşlar. Sabine beni Suriyeli bir kadın ve bir erkekle hastabakıcıyla tanıştırdı. Garip bir yakınlaşma onlarla. Güzel oldu; her iki haberdan de haberleri olmuş, söylediler.

Barsani...

9 Aralık 1974 Pazartesi, gecesi.

Suriyeli o kadınla, yeniden karşılaştık, konuştuk.

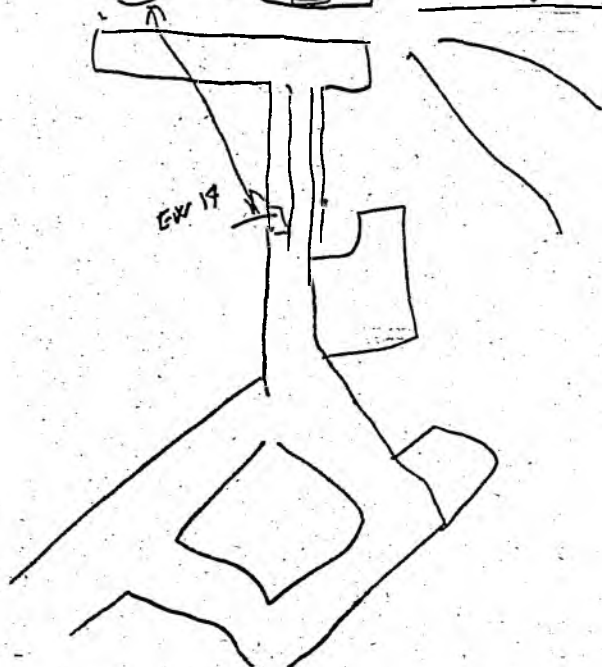
Saat 16.00 — Kıymet Hanım telefon etti ev işi olmuş. 17.30-18.00 arası geliyorum dedim. Brahms Str.

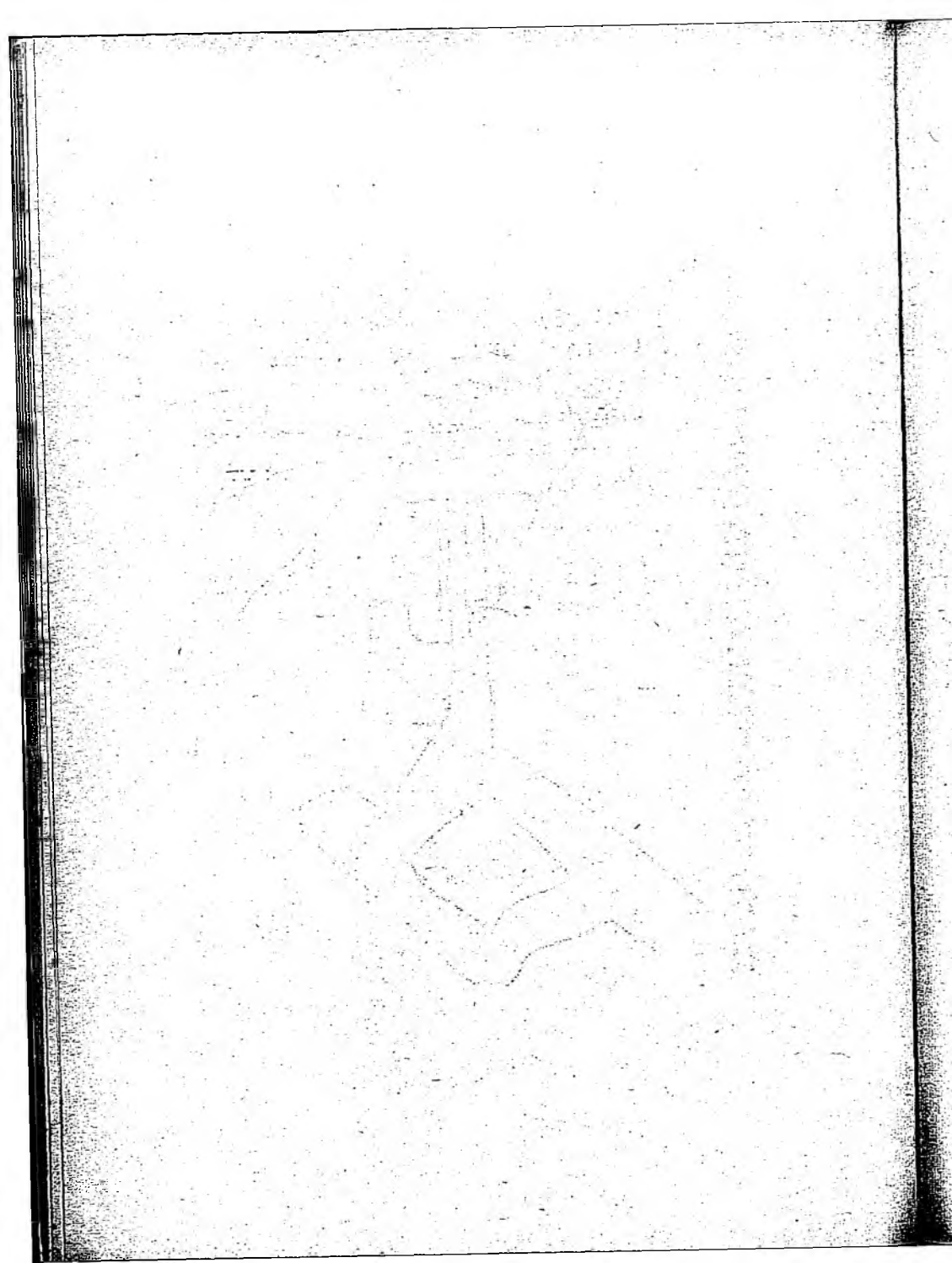
Saat 16.30 — Gazi Yaşargil'le koridorda karşılaştık, ameliyattan geliyor ve ünük'teki bir hastaya gittiği belli, acele : «Hayrola daha gitmedin mi?» «Bir allahaismarladık diyeyim, size görüneyim» dedim. Baktı şişkinliğe, «ağırıyor» dedim, «ağırır» dedi. Ayrılırken randevuyu hatırlattım « yarın akşam geniş görüşmek üzere allahaismarladık.»

UNIVERSITAT YAPISININ, UNUN DA
SOLUNDA KAKKA BIR KUNSBAB, ANNI
CANDU WZARINDE

HOTEL

EW 19

Taksiyle Kıymet Hanım'a gittim. İstanbul'a telefon açtık, çay içtik, börek yedik. Kırayı verdim.

11 Aralık 1974 — Çarşamba.

Elbiseyle akşam banyoda tartıldım, kazak pantolon 60 kg. Doğruysa tartı.

11 (?) Aralık 1974 — Çarşamba

Sabah kahveye gittik köşe, gösterdi EPA'yı LVZ'yi PTT'yi.

Saat 16.45 — Şakır şukur yağmur yağıyor.

18.30'da Gazi Yaşagil'le görüştük randevu defterinde yok ama; öğlen mektup için uğradığımda öğrendim :

— Hayrola?

— Siz bugün akşam için randevu vermiştiniz.

— Ha, tabi.

— Bildiğiniz gibi şiş.

BAKTI.

— ilâcı alıyor musun? dedi Lassix.

— Evet, dedim, sabah akşam.

— Sabır! Beklemek! dedi, Yaşargil.

— Cumartesileri buluşacağız değil mi?

— Hayhay efendim, dedi.

12 Aralık 1974 — Perşembe.

Noel dolayısıyla, posta çabuk alınıyormuş.

Bir kumru ötüp duruyor, bahçeden bahçeden.

14 Aralık 1974 — Cumartesi.

Yaşargil 11.15

Çok iyi, dedi, iyiye gitmiş.

Ses çıkarmadım. «Yaklaşmayın nezle oldum.» «Cumartesileri gelirim» deyince «hayhay efendim» diyor.

Kıymet Hanım'ın oğluyla tanıştım. Zeki adı.

— Hayat bu kadar zor mu?

Bu kadar çaba, hesap kitap?

16 Aralık 1974 — Pazartesi.

Doktor Sabahattin Tok ayrılıyormuş, Hoca ile konuşmuş, ellerini çalıştıramıyormuş, yılbaşında ayrılacaktı! Ve Matthias geldi; annemin, Akşit'in mektupları, İstanbul'dan gelmiş gazeteleri evde unutmuş...

23 Aralık-1974 — Pazartesi.

Akşam 7'de beni Altstadt'daki (eski kentteki) Weltenberg sinemasına götürdüler Regina Schudel ile Arif Çağlar. Düldül (otomobil, küçük) Regina'nın. İlk bir filim göreceğim Zürih'de. İçerde Atilla Çağlar ve arkadaşı Kurt da vardılar. Kurt İsviçreli ama Korsika kökenliymiş, oyunculuk yapıyor yapar. Yanlarında bir kız, bir de erkek var, belki Steve'dir; o da Korsika kökenli bir Amerikalı. Filim Bunuel'in Özgürlük Heyûlası, La Fantôme de la Liberté, (Das Phantom der Freiheit). Soyadımız aynı ama ne hikmetse bir hısımlık filan yok Çağlar'larla; İstanbul'da Moda'da oturuyorlar.

24 Aralık 1974 — Salı.

Matthias Dalvit'e kitap attım postaneden, o da Zürih'de, Zürihli, Zentralbibliothek'de (merkez kitaplığında) çalışıyor; çalışır; ilerde Société Suisse des Ecrivains'le (İsviçre Yazarlar Derneği), Schweizerischer Schriftsteller-Verband'la gidip konuşan ve bir burs sağlayan odur işte. Neden Matthias'a kitabı vermek yerine postayı seçmişimdir bilemiyorum.

Televizyonda çocuk korusu. Noel programları sürüyor. «Dülger olmak isterdim». (herhalde) Münih'de bir kilisede tören! Şimdiler sözgelimi Türkiye'de Kurban Bayramı, ne oluyor? Temsildi. Maria - Josef (Meryem - Yusuf). İnsanlara, insan olduğunu kanıtlamak (ben 'saptamak' diyerdir yazmışım bunu denedense deftere.)

«Advent singen» şarkıcıları.

Fatih Sultan Mehmet'in (iki numaralı Mehmet) yarattığı iktisadi aşama, basamak sayılmıyor mu? demiş bir yazısında, aşağı yukarı bu, Muzaffer Erdost.

«O masaya kim oturuyorsa, ona selam!»

25 Aralık 1974 — Çarşamba.

Tanju ile Nevin Kurtarel geldiler, telefon. Eve, Albisrieder'e Brahms Str. ye; Brezilya'dan geliyorlarmış galiba. O sırada Sümer telefon etti alandan, Kloten. Türkiye'ye gidiyormuş.. Her yer kapalı, Tanju'larla birlikte Bahnhof'a indik tramvayla; tavuk yedim, portakal suyu içtim, sonra hep evde oturduk konuştuk. Atlantik'i geçerken sallantıdan korkmuş Nevin...

26 Aralık 1974 — Perşembe.

Ben, daha, bir zaman bir süre dar kentlerdeyim diye yazdım Londra'daki Faruk Sipahi'ye. Yarın atacağım postaya mektubu.

İnsan evrendeki durumunu sık sık düşünürmüş, vakit bulursa.. Sözelimi, birisi, annesi öldüğünde ikide bir denize bakar ya.

... Aynaya ve atlasa bakmadım, yakışıyor mu diye.

... Yine, insan fiiline çekiyorum, bütün zamanlarda. Bütün kiplerde!

... Patientement diyedir bir sözcük uydurdum. «Amicalement»i düşünerek herhalde.

Dr. Costable. (Beni ilk muayene eden, İtalyan.)

Dr. Y. Yonekawa, o belden iğne yapan, (o 76 yılındaki iki Shunt ameliyatında da bulunan.) (Procedere/VA-Shunt)

Dr. Blasbalg, kötü iğne yapan, İsrailli, İngilizce konuşur.

Gönenç, İsveç'te Barbara'ya telefon etmiş, Barbara kim oluyorsa, şimdi yazarken aklıma geldi Karabuda olabilir, Demir demiş ki telefonda, «herkes... bir şey gelince Ece'den, hemen herkes duyuyor»muş, Demir demiş ki «Ece bunu bilsin.»

Arif Çağlar'dan öğrendim ki, Sihlpost, büyükpostane gibi gece-gündüz bayramlarda da çalışır, Kaserne duvarında inilecek, hemen Hauptbahnhof'a yakın.

Dr. Med. G. Siegenthaler (güzel İsviçreli kadın hekim)... «Tahmin edilememek insanın temel niteliğidir.» Çok kötü bir şey bu.

GÖZLÜKLER ÇIKARILMIŞ VE HAĞI
KADASTRE KALACAKTIR. SİRKÜL: SUNNİEHUS
BODUM. VE FANONCA NA İNGİLİZCE BİLİYOR,
BİRAH ÇAKIP.

7. ahm İMANIN VOTOTZUM ODA
EW 40 İDİ AMNİ KAT: E

BİSERKA, BİLE SÖZLÜĞÜNDEN İYİ KİT.

Şüphesiz anlı BEATRICE, O

VAZELİ VE RASİ TIKLI HEMŞİRE
GÖZÜKMEYİ OR. YENİ E KATI.

DR. GÖZİ YAZAKBİLİN KATI, DOKTORİ

O KATTA, OYU İLİFİN DİE

DR.

GÖZLÜKLERİ
YARIM.

ÖZEL GÖZLÜK
OLDUĞUNU İDİ

世
道

2 Ocak 1975 — Perşembe.

Her yer kapalı, bu yüzden mektupları postaya atmadım, sabah, döndüm: Noel dinlencesi sürüyor demek. 'Patientement' diyedir bir sözcük türettim, *Patient* Almanca hasta, hani Fransızca 'Amicalement' diyedir bir sözcük gibi; Patientment! Dikkati çekecek denli köpek çeşidi, çeşit çeşit köpekler, çok. Kediler ise az. Neden-dir bu? *Ve köpekler evlere sığsınlar diyedir bacaklarından keserek kısaltıyorlar herhalde onları!*

3 Ocak 1975 — Cuma.

Mektup, kart gelmedi. Mehmet'e Özkan, İstanbul'a bir mektup attım.

Arif Çağlar, bugün bana, Regina Schudel ile, onun otomobiliyle, (ben «Düldül» diyorum.) Zürih'deki kitapçıları gezdirdi. Annem de arabadaydı hep. İtalyanca yayınlar. Doğu Alman yayınları. *Pincus...* Ve ucuz ya da indirimli satışlar yapan bir elektronik mağazası...

4 Ocak 1975 — Cumartesi.

12.00 Yaşargil'e annemle gittik.

Anneme sordu; «Kuruyor değil mi?» «Nasıl buldunuz zihnen, kafaca?»

Bana da, «Eskisine göre, daha iyi olman gerekir zihnen, o ur baskı yapıyordu, kalktı.»

Önceden, kendi durumu görülmesin diyedir, işgilli büyük dingilder, herhalde Emine, Yaşargil'e gidip «Kuruyor» demiş. Böyle dediği sonradan da doğrulanmıştır doğrulandı.

Arif, bana ve anneme önce göl kıyısında ve dağlara doğru, karlı, gezi yaptırdı. Einsideln'e o gün mü gittik; «Keşiş Zaviyesi diye çevirmişim eve gelince...»

1 Nisan 1975 — Salı.

İstanbul'dan, ablamdan mektup geldi. *Ercüment Uçarı* Vatan gazetesini göndermiş, benimle ilgili Zühtü Bayar'ın bir yazısı var. Ve İstanbul'dan telefon etmediler; hemen her salı ediyorlardı, ederlerdi.

2 Nisan 1975 — Çarşamba.

Mehmet'e, Gülten'e kartlar attım, 14.00. Mehmet'den mektup geldi. Hilda'nın Badener Str. deki yazıhanesine uğradım, kirayı verdim, Kreis Büro'ya birlikte gittik.

16.00'da Atilla ile buluşma. 18.45 eve geldim, Diener Str.

Kendi düşüncesi, katkılarla büyüdüğü için başkalarının da öyledir sanıyor: Asım Midilli. A. Midilli 58'lerde kalmıştır, kalık, kalmış.

İnsanlık aşamalarını da, basamaklar, geçmeli, yürümeli insanlığa doğru, daha bir insan olunması için. Katkıda bulunacak bir yöntem işte.

Burada, Zürih'de, İsviçre'de, bütün masallarda kar yağıyor, kar yağar. Nerde bizim Anadolu'nun çiçekli masallarımız, öyle değil mi?

Köpeklerin şana dilleri, gerçi İngilizcedir ama *şimdiler ayrıca Alamanca da öğrenmişlerdir.*

Kara parçalarından bıktım. *Dünya benim vaktimi alıyor, alsın!*

Büyük basında çok kullanılan her kalıp gibi, «biraz da tarih» sözü de yanlışlık taşıyor içinde, dışardan alçak-gönüllü, savsız görünse bile, konuyu değiştirmek, konuyu açmak için kullanılmış gibi gözüktürse de. *Her bir şey tarihtir oysa;* insan topluluklarının işleri, ilişkileri başka toplumlarla ve kendini oluşturan kişilerle...

3 Nisan 1975 — Perşembe.

Çocuklara, kart attım, bana mektup gelmemiş. Gazel, Hasan, Güzel, Su, Mazlum, Doğan, Aylin, Ece.

Tarih ayağa kalkınca görülecek bir nesne değildir ki. Herkes gibiyken, içersinde, içinde yaşanırken de istenirse görülebilir, Bakılmak, bakılırsa, bakılması, bakması bilinirse; bir yöntem sorunu!

4 Nisan 1975 — Cuma.

Alişan, Nigar, Leyla kartlar attım. Berlin'den Arif'den kart geldi.

İffet'den Ege'nin duruşma mektubu geldi.

Sümer'le telefon konuşması, arıyor beni; parasızlığımı İstanbul'a yazmış.

5 Nisan 1975 — Cumartesi.

Akşit, Göktürk, Angela, kızları -Deniz, Ahmet Öz geldiler; Konstans'dan Almanya'dan..

Yaşargil, bugün bana bir «*ufak ameliyat*» dedi, oysa bugüne dek önemli bir ameliyat diyordu...

Ve İstanbul'dan, Mete'nin mektubu; geliyormuş Zürih'e, kız arkadaşı Madleine Vogler buralarda, Luzern'de bir yerlerdeymiş..

6 Nisan 1975 — Pazar.

Kar yağdı, yağıyor bugün iyice Zürih'e, kente..

Çocukluğumuzda, giremediğimiz, Japon mağazası, İstiklâl Caddesindeki, Beyoğlu, İstanbul...

7 Nisan 1975 — Pazartesi.

Attila ya da Atilla uğradı bana eve sabah.. Ege'ye kart attım, İstanbul.. Mehmet'den mektup geldi. Ve gazeteler İstanbul'un Aksaray'ından, herhalde *Tarık Altunçizme* gönderiyor..

8 Nisan 1975 — Salı.

Ege, kart, Laleli; Ege, kart, Mehmet'e..

1 Mayıs 1975 — Perşembe.

Bugün tatil. Tuncel'le gezdik, *Helvetia Platz*. Burada da, Bayram kutlanıyor, *babaları küçük çocuklarını omuzlarına almışlar, keka!* Select Kahvesinin önüne kadar. Bellevue'ye kadar, sonra Zürih Gölü'nün kıyısında. Select'te Türkler de oturuyor oturur... (Helvetia Alanı ile Select Kahvesi arası araları uzak epey.)

2 Mayıs 1975 — Cuma.

Annem İstanbul'a dönecek, bu yüzden Bern'e, Bulgarlara, annemin pasaportunu vizesi için gönderdik, postayla. Tirenle gidiyor. Tirenle de gelmişti.

Akşam Sümer'le Tonin Hall'e piyano konserine gittik.

3 Mayıs 1975 — Cumartesi.

Yaşargil'e gidiş... demiştim.

«Sonraları gelemeyen arkadaşlar olursa onların görevlerini de ben yapardım... Yaşlı ustanın genç çırağına ilk acıklı itirafları.»

Naci, bir yıllık hafif hüzne çarptırılmış demek, merhaba! Geçmiş olsun! Allah Kurtarsın!

Tarihte mutlu ölünür!

Her uzaklık, her uzaktan bakma belli bir yalın perspektif sağlar, sağlıyor. Gündelik yaşayışta ise *derin* ve *gerçek perspektifi bulmak* işte bu yüzden *zor*.

4 Mayıs 1975 — Pazar.

Trabzonlu Akçaabatlı Mete (Etem) uğradı, Türkiye'ye tel yazdık, hiç dışarı çıkmadım.

5 Mayıs 1975 — Pazartesi.

Yalnız İdris Küçükömer'den kart — Yalova. Demek Kaplıcalara gitmiş!

Saat 18'de *Annelisa* ve *Gunther Weis - Margis* geldiler. İren ve Matthias da vardılar. Hep birlikte yakınlarındaki Lang Str. deki *Krokodil* diye bir kahveye gittik. Gunther benim anladığım kadarıyla grafiklerle çizgilerle yazan bir şair. Bana armağan ettiği kitaptan anlıyorum bunu.

Krokodil Kahvesi daha çok İtalyan işçilerinin toplandığı bir kahve, köşede. Prafa gibi bir iskambil oyunu oynuyorlar, Lang Str. de bir köşe.

6 Mayıs 1975 Salı.

A Bigger Splash (David Hockney). Hockney, bir İngiliz ressam.

Meisterwerk von Jack Hazan. Kapılara, Zürih'te, Pazar günleri bir yana, *Tagblatt der Stadt Zürich* adında bir gazete bırakılır, orada sinema bölümünde böyle yazıyor. Şunu ise anlayamadım: «*like no film you have seen before.*» (Times)

Akşam Ömer ve Hikmet Kut'lara yemeğe gittim. Dufour Str.

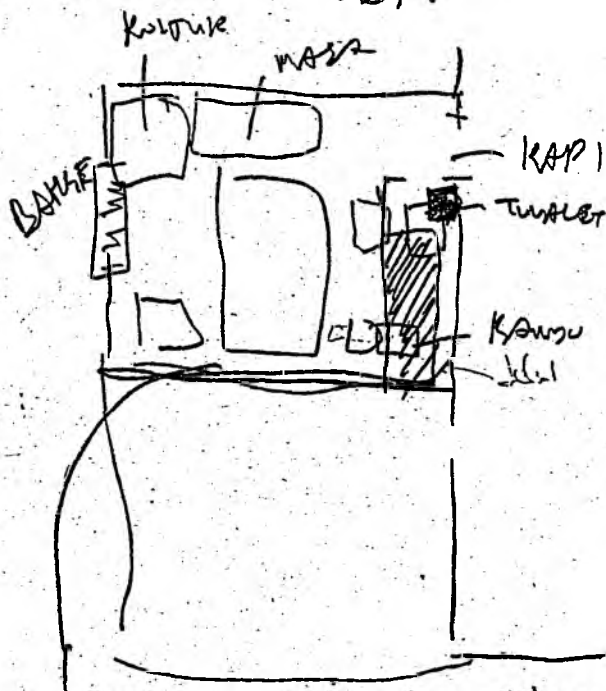
7 Mayıs 1975 — Çarşamba.

Mektup atmadım ve gelmedi.

8 Mayıs 1975 — Perşembe.

Tatil.

TEK KİŞİLİK 024:

BOYUNUN AŞIRI KEMER
RE İLE AROMA'DA DEĞİ
RABİRİM! YERE AŞIRI
DİR ZEYLERİ

9 Mayıs 1975 — Cuma.

Önay'lar, Gunther'ler Lozan'a gidecekler. Bana, arabada bir kişilik yer olduğunu söyledi Gunther. «Yok» dedim, «*annemi Zürih'den Lozan'a trenle götüreceğim; kadını İstanbul'a göndereceğim Lozan'dan, sizinle orada buluşuruz.*» 13.07'de, tren Lozan, hareket ediş saati Zürih'den.

Önay - Gunther karşıladı bizi Lozan'da.

Gece Credit Lokantası. Jambon. Gunther'ler bir papaz arkadaşında konukmuşlar.

10 Mayıs 1975 — Cumartesi.

7.07'de annem bindi trene, 27 no'lu yer. Otel ile gar yakın, *Hotel de Lausanne*'da kaldıktı.

Cevat'la Tezer'e kart attım Lozan'dan. Sonra da Gunther ve Annelisa ile buluştuk. Gülbin ve Önay hep birlikte Gunther'in arabası ile Cenevre'ye gittik. *Rotonde*'da yemek yenildi. Benim Cenevre'yi ilk görüşüm bu. 14.00'de Cenevre'den yola koyulduk, Lozan'a geldik önce, Lozan'dan çıktık, yoldan döndük, arabada bir vuruuntu var. Beni Basel'de bırakacaklardı. Cumartesi olduğu için Gunther'ler kaldılar. Biz 19.19 treni ile Zürih'e döndük. 22.30'da Zürih'e varış ve ev (Diener Str. de).

11 Mayıs 1975 — Pazar.

Gülbin, Önay ve ben Select Kahvesi'ne gittik sabah ve eskikenti (Altstadt) dolaştık; sokakları sevdiler çok. Ve 13.16'da trenle Köln'e hareket ettiler.

Akşam Sümer'e ettim telefon.

12 Mayıs 1975 — Pazartesi.

Tuncel Kurtiz telefon etti.

Mehmet'ten mektup geldi İstanbul'dan, 7 tarihli, Ege'ye kartları vermiş.

«Ben tarihten daha büyüğüm, (yaşça) ve başça, bana eklenmiştir bir...»

14 Mayıs 1975 — Çarşamba.

Füruzan'dan geldi mektup, İstanbul.

15 Mayıs 1975 — Perşembe.

Konser - Perşembeleri Zürih'te binalar içinde bir alanda *Kuriositemarkt* (*Rosenmarkt* da deniyor oraya) vardır. Ortada bir anıt vardır, «hiç bir şey adına dikilmemiş» «Bu heykel özgürdür,» «gelecektekilerin adıdır.»

17 Mayıs 1975 — Cumartesi.

Wellenberg Sineması'nda Sergio Citti'nin «*Storie Sceleratte*» filmini gördüm, hikâyeyi senaryoyu P. Paolo Pasolini yazmış, İtalyan Ortaçağı, ya da az sonrası.

19 Mayıs 1975 — Pazartesi.

Hilda Ruttimann'da kahyorum, Diener Str., Almanya'dan Neco ile Kerim (soyadı galiba Baykal) gelmiş Hil-

da ile görüşmek için. Hanna, Hüseyin ve Matthias ile geldiler eve 5.30'da akşam. Beklediler ama Hilda gelmedi.

«Zekânın katsayısıyla çarpmak.»

20 Mayıs 1975 — Salı.

Radium Sineması'nda *L'Invitation (Davet)*'u gördüm Claude Coretta'nın. İsviçreliler, anlaşıyor ki, bu filim yönetmeniyle övünüyor.

Anhegger telefon etti, kızkardeşi Gerda Zürih'te oturur, yarın İstanbul'a dönecekmiş.

21 Mayıs 1975 — Çarşamba.

Hazyland Bahçesi'ne gittim ilk.

«Asılıyoruz, katılmadığımız hüzünlere dahi asılıyoruz.»

22 Mayıs 1975 — Perşembe.

Sinan Fişek'ten kitap mektup geldi, Ankara. Kurt Vonnegut Jr.'dan çevirmiş. Kitabı okurken gözüme çarptı, Sinan, Amerikalı bir kadına «*Moğol*» bir çocuk doğurtmuş romandan anladığım kadının kocası bir Amerikalı, kadının bir Moğolla filan da kıştırması da yok. Ankara'ya Sinan'a «acaba bu sözcük «mongoloid» mi?» diye yazdım. Öğleden sonra da Hüseyin'le yabancılar polisine gitmişiz oturma iznini uzatmak için, altı ay.

25 Mayıs 1975 — Pazar.

Konser - *Arthur Honneger*, şef *Ferdinand Leitner*
«Yakılan Jan D'Ark». Zug'a gittik geldik. ZUG.

26 Mayıs 1975 — Pazartesi.

Annem (İstanbul) ve (Köln'den) mektup geldi ve gazete Nürten'den.

28 Mayıs 1975 — Çarşamba.

Yalnız *Aydın Emeç*'ten mektup geldi ve Ali'nin gazeteleri geldi, İstanbul.

Vertwitwet - dul

Witwer - dul erkek

Witwerstand - dulluk

F. Bacon - Marlborough Galerisi'nde (güreşiyorlar hep) ve başka bir galeride de *Hundertwasser*'in resimlerini Gönenç ve Tüncel'le gördük gezdik.

Hilda'nın annesi geldi Luzern'den, eve. Kadın İstanbul'da Gümüşsuyu'nda oturur.

30 Mayıs 1975 — Cuma.

İstanbul'dan Ali gazete göndermiş. Gunther de Köln'den kitabını. Grafik şairi, grafik'in şairi... Ve Luxor Sineması'nda 7'de yönetmen *Martin Scorsese*'nin *Alice Artık Burda Oturmuyor*. Amerikan filmlerinde böyle bir yüz, o toplumun yüzü doğallıkla, az görülür.

31 Mayıs 1975 — Cumartesi.

Barış silahlanmış, her konuda, ama her konuda, bu kavramın düşünülmesini isterdim.

Hilda ile Wetzikon'a gidiş. Hilda orada bir dükkân kiralamış, satılması gereken elbiseleri götürdük, ilk gidiş bu... Bir kahvede oturduk tahta masalı.

1 Haziran 1975 — Pazar.

Bir Fransız yargıcı afişte, Adliye merdivenlerine doğru yürüyor, arkasında yerde ayak izi biçiminde kan izleri bırakarak, Costa - Gavras'ın *Section Spéciale*, Studio 4'de 19.00'da gördüm bu filmi. İkinci Dünya Savaşı'nda Fransa'da geçen korkunç bir hikâye, sonraları örtbas edilmiş...

Les bourreaux attendent déjà devant la salle d'audience alors que la cour commence à peine à siéger.

2 Haziran 1975 — Pazartesi.

Bücker Müesli (?) Bircher Müesli olabilir. İsviçre'nin, artık ulusal bir yemeği olmuş bu. Yemek. tatlı...

Füruzan ve annemden mektup geldi sabah.

Tuncel'le, Commercio Sineması'nda *End of The Road* diye bir film görmüşüz Aram Avakian'ın, devlet yok bu hikâyede de.

.....
.....

14 Haziran 1975 — Cumartesi.

«Bu kez 8004 Ölüm'den yola çıkıyoruz. «Çıkıyorum.»

Satyricon filmini gördüm Fellini'nin. Bu filmde «sarf ve nahiv» (Edebiyat demek daha doğrusu) (Zaten hep sarf ve nahiv okunuyor o zamanlar, okuyan iki öğrenci var, bir latin yazarı var Petronius diye, eve dönünce onun kitabını buldum okudum, kitap Hilda'nındır. Raslantı.

19 Haziran 1975 — Perşembe.

«..... başkasının ya da başkalarının görmesi gereken düşleri ben görüyorum, yükleniyorum yazıda.»

21 Haziran 1975 — Cumartesi.

Akşam Ömer'lerdeydim.

Ecevit'e suikast yapılmış Amerika Birleşik Devletlerinde. Haber!

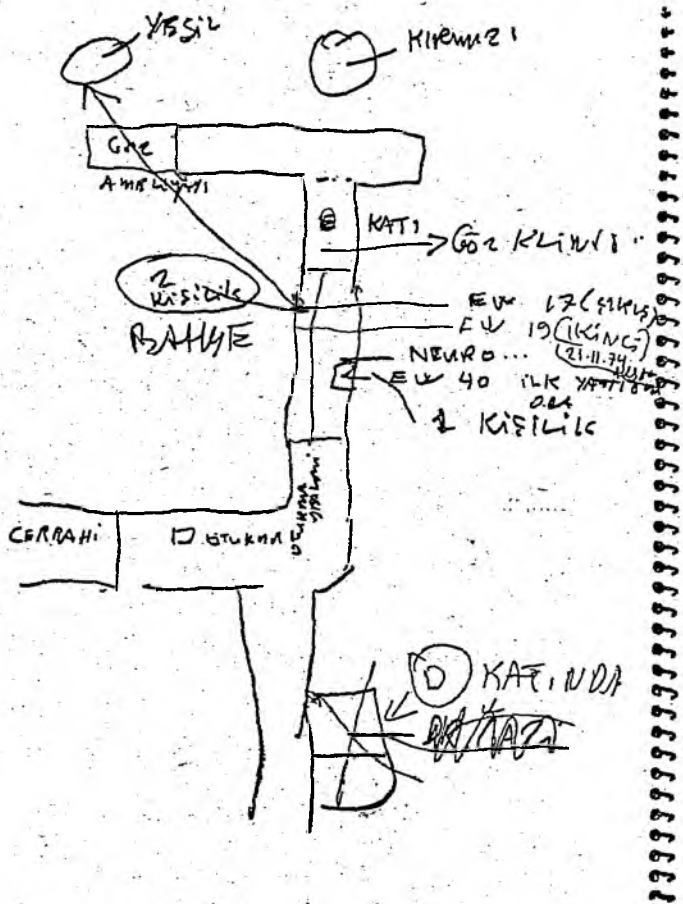
22 Haziran 1975 — Pazar.

Hiç çıkmadım. Hiç!

.....

27 Haziran, 1975 — Cuma.

Fürüzan'la telefonda konuştum. Geçen Perşembe günü Berlin'e gelmiş.

Okunur
Pir

29 Haziran 1975 — Pazar.

Füruzan'la telefon, öğlen. Akşit Göktürk'le telefon, Konstanz.

30 Haziran 1975 — Pazartesi.

Saat 21.45'te Füruzan telefon etti ve Regina Schudel, Berlin'den.

1 Temmuz 1975 — Salı.

Enis'e Paris'e, İzgân Baz'a Londra'ya, adres değişikliği bildirdim, kart yazarak.

Günsel Koptagel'den mektup geldi, İstanbul.

3 Temmuz 1975 — Perşembe.

Beykoz Ziya Ünsal Ortaokulu, oğlum Ege için düşündüğüm.

«Tabiat Bilgisi'nde omurgalılardan bile sayılmazsınız.»

4 Temmuz 1975 — Cuma.

Hilda ile buluştuk. 17.30 Neumarkt Kahvesinde, İsviçre Toplumsal Arşivi'nin altında.

«Takılıp kalmış iyi bir yazar: Yusuf Atılgan.»

6 Temmuz 1975 — Pazar.

«Dikkatinize sunarım: bütün davalar ben yokken açılıyor». Yokluğumda. Toplum da belirli bir boşluğa izin vermiyor demek ki.

7 Temmuz 1975 — Pazartesi.

Gazeteler geldi annemden (içinde mektup).

11 Temmuz 1975 — Cuma.

Hilda Fransa'ya gitti, tatil için. Laurent'nin dayısı mı ne varmış Atlantik kıyısında bir Limanda... Bir kot-rayla açılacaklar denize, İngiltere'ye doğru...

14 Temmuz 1975 — Pazartesi.

Matthias ve İren'le Bahçe Kahvesi'nde oturduk. İren Alman, bir kuyumcуда çalışıyor. *Bonny and Clyde* filmini gördük Gönenç'le.

17 Temmuz 1975 — Pazartesi.

Sonnenberg - Klusplatz (318), Sonnenberg zenginlerin oturduğu mahalle. 15.00 : Gönenç'de (Heuele Str. 35)

Trinkspruen - şerefe

Zug - geçit - çizgi - (hat)

Saat 16.15 - ayrıldık

Waldhaus durağı

Hotel Waldhaus Dolder

Bergstation (Dolderbahn)

ve Titlisstrasse ara durağı

ve Römerhof - en son durak, buradan tramvaylara biniliyor, 3 ve 5 numaralar geçer.

Kuntshaus'a geldik.

S. Sozialarchiv (İsviçre Toplumsal Arşivi)

20 Temmuz 1975 — Pazar.

«Yeryüzünde haşın bir yüz bırakarak çekip gideriz hep, cepheden, öylesine, en güzel görüntümüzle.» yazılmış deftere.

5 nolu tramvay ile Zoolischer Garten'e gittik, girdik..

22 Temmuz 1975 Salı.

İrene + Matthias + gazeteci kız (Katherine) Tesin'de oturuyor.

Garten Cafe'de oturduk.

24 Temmuz 1975 — Perşembe.

Ülkü Başsoy'dan geldi kart, Viyana.

Yolda, Sümer Türker'e rasladım.

«Rosenmarkt» - Max Frisch Heykeli.

28 Temmuz 1975 — Pazartesi.

Kimi dükkânların kapısında, kapalı, «Betriebsferien»
«işletme tatili.»

Senso ile *Giant*'ı gördüm Visconti'nin ve Stevens'in.

Kentlilere verirken alır, *S. Faik* gibi bir adamı, sanatçı!

31 Temmuz 1975 — Perşembe.

Commercio Sineması'nda *East of Eden* filmini gördüm, Kazan. Gönenç ile Altstadtgarten'de oturduk ve Cafe Solomon'da dondurma yedik ve yolda Sümer Türker'e rastladık, bir sokakta.

1 Ağustos 1975 — Cuma.

Bugün Ulusal Bayram, tatil.

«Troya'nın önünde sürüyle canlı atlar.»

Anadolu'da özgürlük hep sürgünde kalmıştır, *kalmış*.

Bütün sözcüklere sahip çık ve kullan onların hepsini şiirlerinde, ey sen de mi oldun eşşairoğlu! Ömrünün yettiğince..

«İmparatorluk kapanırken, imparatorluğun taşınması biraz uzun sürmüştür. Komşular pencerelerinden, pencerelerini açarak izliyorlardı, perde arkasından izleyenler de vardı..»

.....

5 Ağustos 1975 — Salı.

Nord - Sud Sineması'nda *Le Charme Discret de la Bourgeoisie*, Bunuel.

7 Ağustos 1975 — Perşembe.

Angela ve Akşit Göktürk'ler gelmişler Zürih'e, 14.00 Hautbahnhof'da buluştuk Altstadtgarten'e gittik.

18.00 Regine, Lena. Rosenhof'da Arapların konserine - beyaz, Gönenç, Sinan...

.....

29 Ağustos 1975 — Cuma.

Sabah 7.30'da Berlin'e vardık. Gönençle beni Tuncel ve Aras karşıladı. (Bir gün önce, sabah Zürih'de Berlin'e gitmeye karar vermişim, Gönenç'e telefon etmişim, ben de katılabilir miyim diye). Kahvaltı ettik ve ben kalacağım eve doğru yola çıktım Bautzener Str.

30 Ağustos 1975 — Cumartesi.

Kurfürstendamm'da otobüsler, insanları, birkaç saatliğine Doğu Berlin'e götürüyorlar, müzeler bir yana, hiç indirmiyorlar. Pergamon Müzesi. «Bergama tapınağı» yani.

Akşam cambaz gösterisi, Batı Berlin'den alanda. Çok yabancı işçi var, Urfalı Mardinli olduklarını sandığım bir karı - koca.. Bayrak açıldı dorukta cambazca...

.....

31 Ağustos 1975 — Pazar.

Kreuzberg Festliche Tag.. Türkler için bir şenlik düzenlenmiş.

.....

2 Eylül 1975 — Salı.

Haus des Rundfunks'te Erkin Özgüç ve Aras Ören. Benimle konuşmayı yapan Aras, radyoda yayınlansın di-yedir..

.....

3 Eylül 1975 — Çarşamba.

Savigny Platz'a gitmişim. Cour Carré diye bir lokan-ta, bir Yunanlı'nınmış...

.....

6 Eylül 1975 — Cumartesi.

Kreuzberg'de oyunlar...

7 Eylül 1975 — Pazar.

Füruzanla 11.00 - 15.30 arası konuştuk, bira içildi..

İsveç'te oturan gözlüklü genç. Gönenç'le Tuncel'le birlikteydi.

8 Eylül 1975 — Pazartesi günü 15.55'te Zürih'teydim. Stuttgart'ta da üç saat gezmişim, dolaşmışım.

9 Eylül 1975 — Salı.

Tarihte bir şeyin aynı bir zamanda geçmediğini bilmeye çalışıyorum. Kavramaya.

10 Eylül 1975 — Çarşamba.

Yaşlı «siyah bir kuğu» gece Niederdorf'te, kadın.
«Hay allah bu çocuk yine uyumamış!»

13 Eylül 1975 — Cumartesi.

Hoca yine ameliyat yapmak istemedi, gözü biraz açmaktan da söz etti, belki kapağı açacağız dedi, rapor da verecek ayrıca, beni görünce...

Regina, Frenie, Atilla.. Luzern'e gittik...

.....

20 Eylül 1975 — Cumartesi.

Sion - Brig (Milano - Ancona) yönüne gidiyorum, Montreux'ye doğru, 9.10 treni (Lozan'dan kalkıyor). Hotel de Lausanne'da kaldım dün gece.. Ahşap bir otel, hemen gara yakın..

Montreux'de trenden indim.. kıyıya indim, su kayağı yarışmaları yapıyorlar Lemman Gölünde.. Villeneuve'e

otobüsle gittim.. Vapura bilet aldım, iskelenin karşısında Nedim Gürsel'e Paris'e bir kart yazdım... *Chateaux de Chillon* uzaktan.. Montreux'de ineceğim... ama Vevey'de indim..

«Eden de Laç» - otel herhal kıyıda

«Hotel Europe» - geride

Montreux; iskele yanında, kırmızı gömlekli iki genç, sırtlarını birbirlerine dayamışlar, yan oturuyorlar göle..

'General Guisan' - geçen bir gemi adı.. Okullar geziyorlar..

'*La Tour de Pelze*', iskele, semt Vevey'de (daha Şarlo ölmemişti.) ... St. Gingolphe ... (Sonradan öğreniyorum ki *Rilke*'nin mezarı da buralarda bir yerlerde,) Vevey ... «Via Evian - Lausanne - Ouchy ...» Yandan çarklı, adsız, bir beyaz gemi, tek bacalı, arkada bayrak.. «Rhône» muş adı geminin.. *insanlar ayakta, dikiliyorlar. Vevey Marché* iskelesi.. Öteki, bayraklı, iskeleden ayrılmış olanı, yarım çember çizip iskeleye geliyor yine; özel tutulmuştur.. *Burnunda Fransız bayrağı, kışında İsviçre..* «Prochain Départ» 14.50 diyor, Bateau Special.. *Köpeğiyle konuşarak geçti bir kadın..* Balık tutuyorlar, doğrusu oltayı tutuyorlar.. «La Suisse» geldi.

21 Eylül 1975 — Pazar.

Gece. Zürich. Grand Café'de, kaldırımda masalar, oturuyorum, ...bir ressam, İsviçreli, kolayını bulmuş, resmin üst yarısını yapıyor sadece, gölde yansıyor tersi görüntünün.. İsviçre göller dolu...

«*Bil ki kaldık orda, gelmezsek:*» dedi bir Türk Turke... Leylek otelinin üzerindeki alan..

24 Eylül 1975 — Çarşamba.

Hirschen Platz'da geçerken bir köpek kara; bir adamın ayağına kaldırıp ayağını isemek istedi, tam o sırada adam dururken yürüdü ve köpek ayağını kaldırırken başını çevirdiği için adam köpeğin üstüne bastı, köpek kaçtı bağırarak adam tam anlayamadı olup bitenleri...

25 Eylül 1975 Perşembe.

Rapor için uğradım, hazır değil rapor.

26 Eylül 1975 — Cuma.

Hoca Şikago'daymış.

27 Eylül 1975 — Cumartesi.

Hoca'ya uğradım, yine Şikago'daymış.
Gece Stadthause'da tören; iyi rüzgârla, oturarak...

29 Eylül 1975 — Pazartesi.

Hoca gelmiş çalışıyor; Kantonsspital'e uğradım. İren ve Matthias dönmüşler.

En ilerici öğretmenin bile yarısı gölgedir, yarısı düzenle; ne dese ne yapsa, böyledir bu, ister istemez; *bunu aşabileceklerini de sanmam*; hele çocuğu sınıfta bırakan, bir çocuğu bile sınıfta bırakmış öğretmende daha da belirgindir bu. Çocuk bu düzende sınıfta bırakılmaz ki! Öğretmen çocuğu sınıfta bırakırsa bırakıyorsa düpedüz

olmuş bile değildir, ta kendisi olur farkına varmadan, farkına varmamış gözükersen demek gerekiyor daha doğrusu. Öğretmenin yolu gözlenir Anadolu'da. Hiç düşünlüdü mü çocuğu ölçmeye ne hakkı var?..

15 Haziran 1976 — Salı.

... *Kötülemiş olarak Zürich'e geldim..* Raslantı; Hauptbahnhof'da bindiğim taksinin şoförü tanıdık ve Türk (geçen yıl, Hilda ile beni Wetzikon'a götürmüştü arabasıyla. İyice esmer, ince, galiba Urfalı filan).. doğru hâsane, eyvah! salıdır bugün, hoca ameliyatta, 'bir otele götür beni'.. Sunnehus'da, Bristol'de yer yok, çocuk pek yolları da bilmiyor,.. eve de gidemem, Nefise'lere, ya menenjit ise; çocuk var. Alp var, bulaşıcı değildir ama bulaşıcı olarak bilinir menenjit.. şaşkınmım.. Adler otelinde yer buldum, Nefise'ye telefon ettim, yok eyde.. Sonra Okay Can.. ..

226 Adler - bir kişi 38 Fr.

«Please place key in letterbox

dans la boîte aux lettres s.v.p.

où acheter votre montre Suisse?

Where to buy your Swiss watch?

Splendit - otel karşısında Adler'in.

Adler'de oda tutunca, elime 'Zurich by night 76' tutuşturdular.. Niederdorf'da ortada (yuvarlak bir bank gibi bir şey) oturmuşlar bakınıyorlar, yine.. ayakta köşelerde sokak içlerinde banka kapılarında bekleyen kadınların sayısı çoğalmış gibi geldi.. bana.. Enis'e yazdım;

'dünya vaktimi alıyor' diye, *tam tersini düşünürken* ni-
çin böyle yazmışım...

.....

17 Haziran 1976 — Perşembe.

Şöyle yazmışlar «*in Memoriam*» altında *Charles*
Mangé adı var.

1956 - 17 Juin - 1976

Yalnız ölenler unutulur - *sen ölmedin ki.*

Priere de ne pas envoyer de fleurs.

Çiçek gönderilmemesi rica olunur. Bana çiçek gön-
dermeyin, benim çiçeklerim var - yıllar öncesinin Miss
Liou'su 1956 Ağustos'u.

«*Sabine*» geldi, bir yıl öncesinin; yine makasını aldı,
İngilizce konuşarak ve geç vakit çay getirdi bana.

Arezina'yı bilemediler, çünkü burası D katı, geçen
kez E idi, yüzü başı oynayan Beatrice de bu katta, hem-
şireler farklı, oldu.

Kapıya «*Septische*» yazısını hangi saatten sonra koy-
dular bilmiyorum, başlangıçta da olabilir, *fonksiyon...*
den sonra da, bilmiyorum.

17 Haziran 1976 — Perşembe.

Artık iyice tanıyorlar doktorlar hemşireler...

Ben beklerken, 3 Türk de vardı, bir hasta ile 4 Türk.
Hasta belki cerrahide.

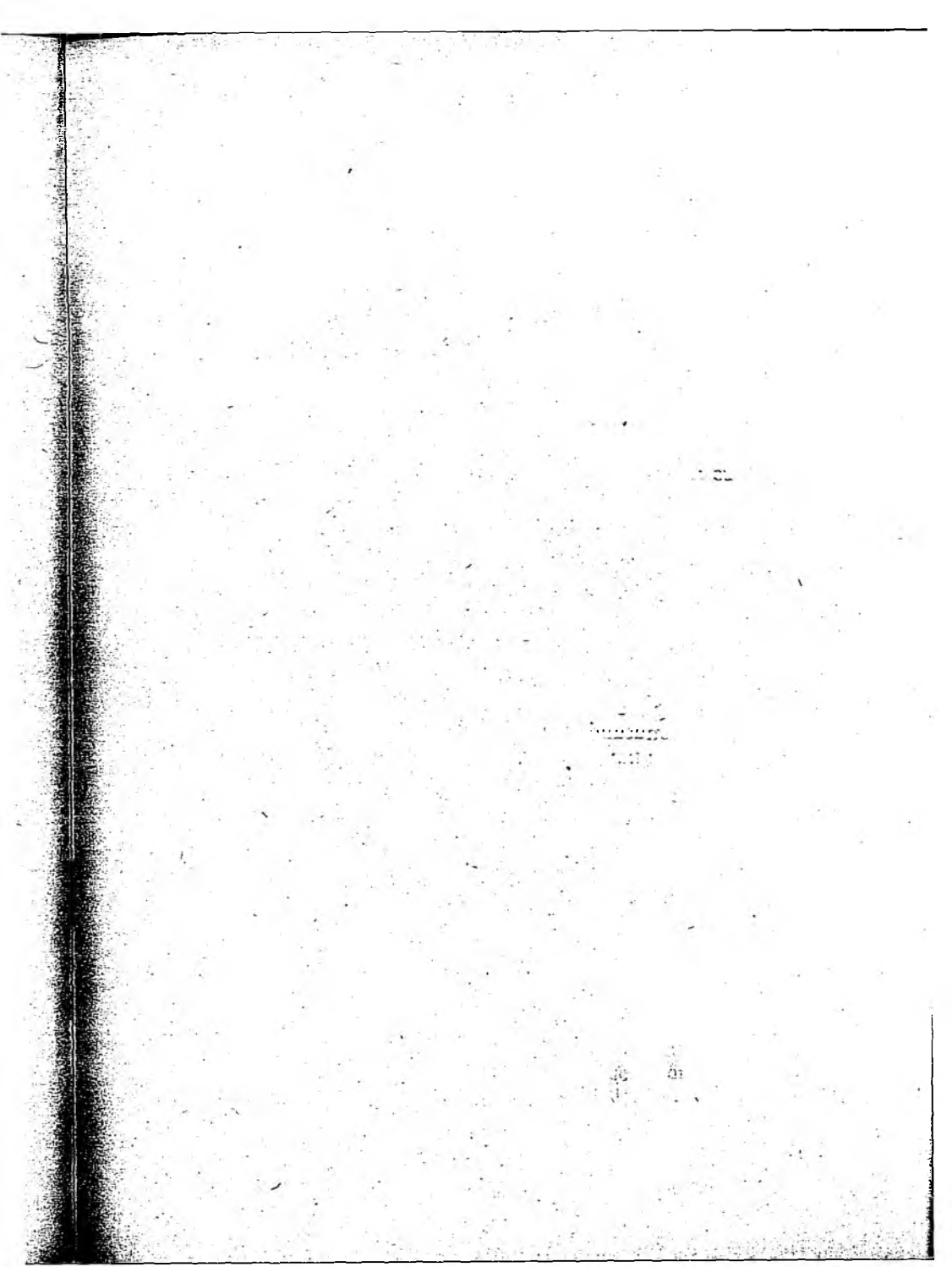
Yattım, belden su aldılar, anlaşılan menenjitten kuş-
kulanıyor Hoca.

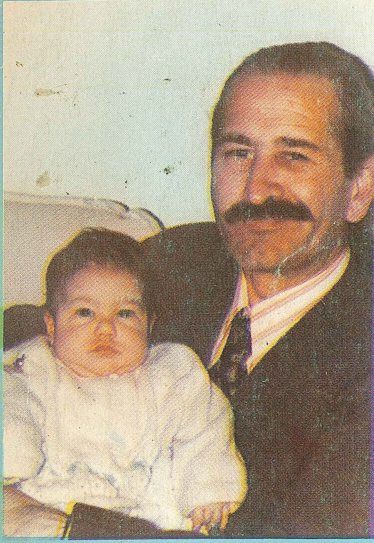
18 Haziran 1976 — Cuma.

Hastaneden çıktım, menenjit değilmiş ...Doğru
Menzingen'e gittim; Traudel Yenge ve dişi Okay Can,
çocukları Ünal, Kerim, Hârun, Meliz.

26 Haziran 1976 — Cumartesi.

Rudi, Zürih'de bana bir ev bulmuş; Carol'un; (Wü-
etrich) Okay'lar beni Carol'a getirdiler, Karin Piontek'
le Carol kalacağım odayı hazırlıyorlardı, odada bir dolu
kitap, Carol'un kocası Hans'ınmış. Ve Carol'un komşu-
su Barbara.. Carol, Joos'a telefon etti, Joos bana Said-i
Nursi'nin biyografisi, İrfan Yalçın'ın Pansiyon Huzur'u,
Mustafa Akdağ'ın Celâli İsyanları, Aytunç Altımdal'm
kadınlar konusunda bir derlemesini getirdi. İdris Şah'm
ingilizce bir kitabını da. Joos'a, kitabı biraz karıştırdıktan
sonra, «*üç kağıtçı bir adam galiba*» dedim. Gülerек
onayladı Joos.

Fotoğraf: Doğan Abaloğlu

Defterler kitabı, Ece Ayhan'ın Zürih'te 1974 Ekimi'nden 1976 Ağustos'una dek gelişigüzel tuttuğu dipyazılarının bir bölümünden oluşmaktadır. Bu günce/anı türünden kitapta Ece Ayhan'ın çizdiği resimler de var..İşte "Avrupa oynacağı" ile uğraşan birinin izlenimleri..

Kapak: Sait Maden

300.